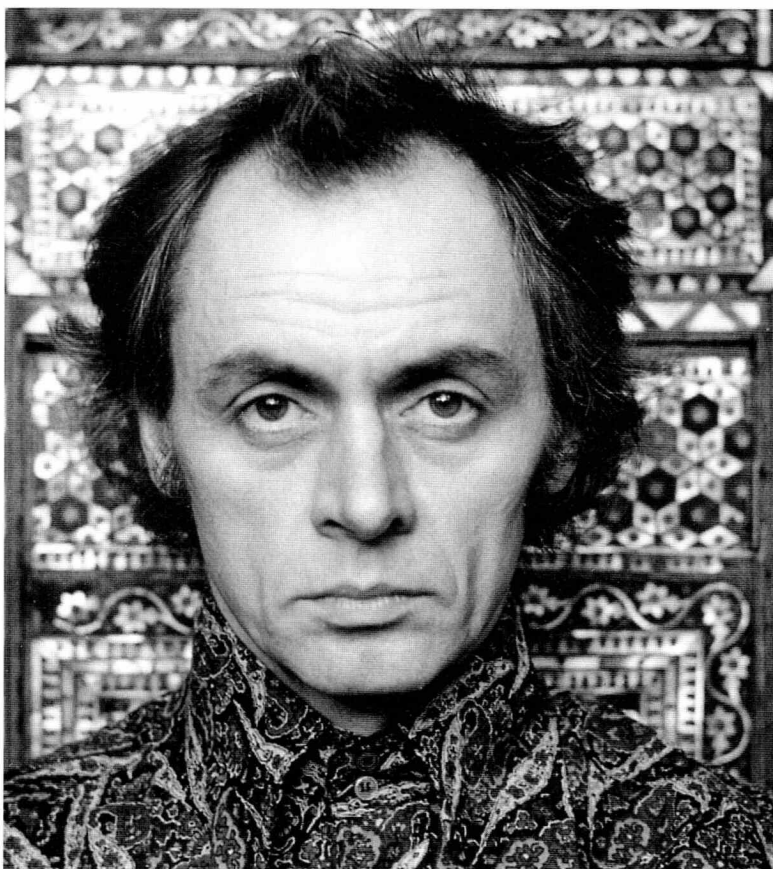

Indtryk fra "Den Anden R. D. Laing Konference" den 21. oktober 2000 i London:

Velkommen til den næste antipsykiatri-bølge

Af Jytte Willadsen

Laing var på det
rette spor
– selvom han
også flakkede
rundt omkring
det

R.D. Laing (1927-89)

I psykiatriens korte, men bedrøvelige historie har de antipsykiatriske bølger været stadig tilbagevendende, og det er kun et spørgsmål om tid, før den næste antipsykiatriske bølge er over os. Skuffelsen over, at nutidens dominerende bio-psykiatri ikke kan holde, hvad den lover, er ved at melde

sig, og den vil uundgåeligt sætte den næste bølge i gang.

Sidst antipsykiatrien tog fat, – mange fra psykiatriens hårde kerne vil sige hærgede – var i 1960-70'erne. Antipsykiatrien var en vigtig del af tidens antiautoritære oprør og satte tiltrængte varige spor i hele den vest-

lige verdens etablerede psykiatri. Laing var dens førende eksponent. I det fornemme britiske tidsskrift *The British Journal of Psychiatry* var hans blotte navn tabu i mange år, men det har senere ændret sig. I år så jeg til min glædelige overraskelse, at dette tidsskrift annoncerede, at "Den Anden R. D. Laing Konference" ville finde sted i London den 21. oktober 2000, arrangeret af Den Filosofiske Interesseggruppe i selveste *The Royal College of Psychiatrists*. For mig, der går og spejder efter tegn på næste omgang antipsykiatri, var det ikke til at stå for, og jeg blev deltager.

Det spaltede selv

Ronald David Laing skrev som ung og særdeles veluddannet psykiater bogen "The Divided Self", der udkom i 1960 og derefter i et stort antal udgaver på mange sprog. I Danmark: "Det spaltede selv. Et eksistenti-
alistisk studie af tilregnelighed og galskab", 1970. Bogen blev epokegørende og medvirkede til, at han i løbet af 1960-70'erne blev berømt for en sønderlemmende filosofisk orienteret kritik af psykiatrien. Man må sige, at han var rette mand på rette sted i rette tid.

Ud over den enestående teoretiske indsats var Laing også handlekraftig i praksis og oprettede Kingsley Hall, et tør man sige 'anderledes' behandlingssted, og efterhånden kom der flere til. Her blev ideerne ført ud i livet med næsten ubegrænset frihed for de psykotiske mennesker, som boede der i længere eller kortere tid og stod på lige fod med behandlerne. I en hjemlig, venlig og permissiv atmosfære skulle hver enkelt af de psykotiske gennemleve sin psykose uden indgriben af nogen form for autoritet inklusive traditionel psykiatrisk behandling. Derefter skulle de som frigjorte gå videre i deres liv. Kingsley Hall havde tilstrømning fra hele den vestlige verden, ikke alene af patienter, men også af idealistiske læger og andre, der med tidstypisk livsmod og styrke længtes efter noget helt andet og bedre end den herskende psykiatriske behandling. Men som tiden gik, slog realiteterne til og væltede forsøget på at praktisere de umådelige 1960'er idealer, således at alle disse

kontroversielle behandlingssteder døde hen.

Tilbage står det væsentlige, at Laing i enestående grad havde indlevelsesevne og forståelse for de psykotiske skizofrene. Med en kunstners sensitivitet så han dem indefra og formidlede uforfærdet sin viden. I forfatterskabet kommer det klare og stærke til udtryk i "Det spaltede selv", som stadig i høj grad kan inspirere til at give psykiatrien det perspektiv, som tilkommer den.

Fri for medicinindustri

Laing har forlængst sikret sig en plads i historien, men derudover er det interessant at arbejde videre med hans tanker og ideer, og netop det er hensigten med Laing-konferencerne. De initiativtagende britiske psykiatere ønsker dels at fejre og fastholde Laings ideer – omend ikke ukritisk -, dels at arbejde med nye tanker om psykiatriens substans og fremtid. Den første konference fandt sted for et års tid siden og den anden altså i år, hvor der var tæt på hundrede deltagere, overvejende britiske psykiatere. Det må fremhæves, at medicinindustrien ikke var sponsor, en spændende og nærmest ukendt oplevelse i psykiatriens nuværende fase. Konferencen blev båret af interessante indlæg med diskussion. Den blev afholdt i et auditorium på London University, og for det overkommelige konference-gebyr fik vi endda også en god enkel frokost med vand og i dagens løb kaffe og te.

Efter deltagerlisten var de fleste meget almindelige psykiatere i almindelige stillinger, men det må alligevel have været en særlig skare, for her oplevede man en blandt hundrede psykiatere ellers uhørt indstilling: Det udbredte automatisk udløste universalmiddel mod alle psykiatriske problemer, psykofarmaka, er simpelthen ikke løsningen. Medicin er kun en nødhjælp og da i mindst mulig dosis i kortest mulig tid. En opfattelse så selvfølgelig, at den knapt nok blev nævnt. Alle var interesserede i en fremtid uden det aktuelle overdimensionerede skadelige forbrug, der er holdt oppe af psykiateres, medicinindustris og pårørende-organisationers sammenfaldende interesser.

Flere mere eller mindre kendte psykiatere og andre professionelle, som i sin tid var med i arbejdet på Kingsley Hall, beskrev deres farverige både positive og negative erfaringer fra

dengang. Ad forskellige veje var de i deres arbejde gået videre med, hvad den tid lærte dem. Ingen lagde skjul på Laings vildspor. Et alvorligt af dem blev omtalt som hans 'lynchning' af familien som den direkte årsag til skizofreni (Ronald D. Laing og Aaron Esterson: "Sanity, Madness and the Family", 1963). Budskabet nåede vidt omkring, og det var naturligvis mere end velkomment hos tidens oprørske ungdom, som her hentede skyts til de kraftige angreb på forældrenes autoritet. I årevis blev det til sorg og smerte for mange familier og førte intet godt med sig for de skizofrene. Laing bevægede sig senere i sin karriere ud i områder, hvor kun de færreste kunne følge ham.

Skizofreni er fortvivlelse

Dr. Roger Poole, britisk seniorforsker på Søren Kierkegaard Forskningscentret, Københavns Universitet, talte om Laings intelligente og visionære brug af Kierkegaard i "Det spaltede selv". Laing havde ganske vist kun et begrænset kendskab til Kierkegaard og vendte ikke tilbage til ham i resten af sit forfatterskab. Pool ridsede op, at Laing stod på et rent humant grundlag i modsætning til Kierkegaards religiøse, og stik modsat Kierkegaard opfattede han mennesket som fri for ansvarlighed. Alligevel mente Poole, at man måske kan sige, at Laing udformede en 'Kierkegaardiseret' psykiatri, hvor fortvivlelsen, 'sygdommen til døden' for at tale Kierkegaard'sk, i sekulariseret form var identisk med psykosen, især skizofreni. Dvs. at Laing gjorde det klart: Hvis ikke vi kan forstå at den skizofrene på et menneskeligt grundlag er desperat i sin fortvivlelse, kan vi ikke forstå skizofreni. "In equating schizophrenia with despair, Laing has moved the argument from psychiatry to existential philosophy."

Professor Richard Bentall, University of Manchester, talte over temaet: "There is no such thing as 'schizophrenia'." Han fremhævede, at psykiatrien i det 20. århundrede var domineret af det Kraepelin'ske paradigme, der uden faste holdepunkter går ud fra, at de psykiske forstyrrelser på et naturvidenskabeligt grundlag kan klassificeres i ganske få typer med en klar grænse til det normale. Henimod slutningen af århundre-

det nåedes zenit for den neo-Kraepelin'ske bevægelse med indførelsen af diagnose-systemet DSM-III i amerikansk psykiatri. (Et nært beslægtet diagnose-system, ICD-10, bruges i resten af den vestlige verden.) Men Bentall fremhævede, at der ikke findes dokumentation for, at disse diagnoser betegner andet og mere end særlige former for menneskets adfærd og psykiske erfaringer. Der er derfor ikke hold i det Kraepelin'ske paradigme, hvis opfattelse af skizofreni da også er usammenhængende. Han konkluderede, at en analyse af de psykisk afvigendes adfærd og oplevelser tyder på, at de er forståelige processer i den fælles menneskelige erkendelse. Det er interessant at Bentall er på vej med bogen: "Psychosis, Madness, Human Nature."

Soteria House

Dr. Loren Mosher, San Diego, USA, beskrev Soteria House's ideer og gode resultater, som han har været kendt for i årtier.

Heller ikke Mosher kunne acceptere den moderne psykiatriens udvikling og udtrykte ikke uden vrede, at placering af problemerne som en sygdom i patienten bringer industriens kommercielle kræfter til udfoldelse.

Det spirituelle behov

Dr. Leon Redler fra The Philadelphia Association i London var ked af, at psykiaterne i sin tid kritiserede og afviste Laing. De burde i stedet have fundet ham til gavn for psykiatriens udvikling. Laing var nemlig kulturelt 'programmeret' og stillede provokerende spørgsmål om det helt væsentlige, menneskets spirituelle behov. "He put ourselves to question." Som psykiatrien drives i dag, finder Redler dens omsorgspersoner (caretakers) metodologisk pervers. Al den megen snak om etiske regler ser han som tegn på, at vi er fortabte i etisk henseende. Den evindelige tyen til mere og mere uddannelse tyder på det samme. Han mener, at vi trænger til "untraining and unlearning", fordi vi på alle de moderne kurser m.m. aldrig kan lære det væsentlige, at være venner. Ved at hengive os til narcissis-

men driver vi både os selv og andre til vanvid.

Sheffield professoren Alec Jenner's deltagelse i konferencen skal også nævnes. Hans kritiske indfaldsvinkel til hans eget fag har bl.a. givet et interessant og yderst læseværdigt resultat i bogen "Schizophrenia. A disease or some ways of being human?" 1993. Ligesom Laing mener han, at det alment menneskelige må være det afgørende for udviklingen af skizofreni, og han konkluderer ganske ligetil og usentimentalt: "Perhaps our paradigm is that people in that sort of state of mind are so difficult to live with. They suffer and they are also unsufferable, and so are called schizophrenics by those society has ordained to do so." Han er både engageret og realistisk, når han ikke dermed giver op over for de skizofrene, men tværtimod mener, at den eneste vej frem er at blive ved med at prøve at forstå og acceptere dem.

Ukritisk psykiatri

Det tør siges, at Jenner også er realistisk, når han skriver, at selve det at sætte spørgsmålstejn ved eksistensen af en klinisk enhed kaldet skizofreni, er en farlig sag. Det er det endda for folk, der som han selv sidder godt fast i sadlen, dvs. med respekteret uddannelse og position – og nu er han endda professor emeritus. Han forklarer, at hidtil har ingen, der vover sig ud i den situation, undgået mistænkeliggørelse om selv at være afvigende og bærer af et dårligt gen, medlem af en eller anden magisk-esoterisk sekt eller inficeret med praleviruset. Og han understreger også, at til trods for at den etablerede psykiatri har status som akademisk fag, har enhver kritik og ethvert spørgsmålstejn så dårlige vilkår, at disse klassiske akademiske grundpiller så at sige ikke findes inden for faget i dag. Efter min erfaring er det oplagt, at han har ret. Herhjemme har lige præcis disse grundpiller manglet i årevis med mange triste skadevirkninger til følge. Fx kan yngre læger undervejs i en psykiatrisk karriere ikke tilkendegive seriøs kritik, da det simpelthen er karrieremæssigt selvmord. De overordnede 'troende' kolleger holder dem

kategorisk ude, så de drives hen til andre specialer og praktisk taget ikke forekommer i psykiatrien, som dog har så hårdt brug for dem.

Psykopolitik

Sammen med Jenner fortalte professor Hugh Freeman fra London om Laing som ung læge under uddannelse på engelsk psykiatri i Maudsley i London. De var enige om, at han vurderede alt deres psykiatriske arbejde fra en ensidig negativ side, som de selvfølgelig dengang havde svært ved at tage. Laing var ganske uberørt af andres mening om, at han ikke kunne opretholde en så uforsonlig indstilling til den selv samme struktur, som han levede i. Allerede dengang var han optaget af 'psykopolitik', og efterhånden forstod de, at hans konfronterende attitude hørte til hans politiske dimension. De måtte indse, at hans ideer og virke i udpræget grad lå i tiden, og at han var som lavet til 1960'erne, "a darling of the age." Flere andre af deltagerne talte om hans status som guru.

Efter denne Laing-konference står det endnu klarere for mig, at bio-psykiatrien med alle sine transmitter-teorier og raffinerede hjernebilleddannende teknikker ikke kan få succes. Den menneskelige sjæl kan ikke reduceres til en medicinsk set passende fungerende hjerne. Og jeg er lidt mere optimistisk i min spejden efter næste antipsykiatri-bølge. Den skal være velkommen.

Note:

På Hans Reitzels Forlag er en nyoversat udgivelse af "Det spaltede selv" planlagt i løbet af 2001.